

FERRAN SÁEZ MATEU

L'Europa de les ficcions

“Avui, els estats nació han perdut individualment la seva capacitat per a assegurar la pau, la seguretat exterior i interior, la prosperitat i el creixement en un món globalitzat.” Aquesta contundent proclama forma part de l'esborrany d'un document anomenat *Una Constitució per a una Europa forta*, redactat per l'exprimer ministre belga Wilfried Martens, actual president del Partit Popular Europeu (PPE). En el projecte hi participen personatges com Aznar, Berlusconi i altres líders de la dreta, que no han dubtat ni un segon a aprofitar la seva avantatjosa posició política actual en el si de la Unió. És clar que qui doni aquesta primera passa s'assegura, a llarg termini, un marc dialèctic fet a mida: en aquests assumptes, l'important és establir els límits del debat; la resta és més o menys accessori. La redacció consensuada d'una futura “Constitució europea” —o d'alguna altra fórmula semblant— resultarà, òbviament, complicadíssima, sigui quin sigui l'equilibri polític d'aquell moment; tothom haurà de cedir en algun aspecte. Uns ho tindran millor que uns altres, però: si el projecte incipient del PPE assoleix el rang de discurs veritablement articulat i propositiu, ningú no en podrà fer abstracció: el document esdevindrà, per força, un referent bàsic del futur debat (i, si hi ha sort, el seu punt de partida real). Tot dependrà, en qualsevol cas, dels resultats concrets de la reunió que el PPE ha de celebrar a Lisboa el mes d'octubre. Val a dir que la possibilitat que tot això acabi en un nou episodi de meliflua retòrica europeïsta és considerable.

En aparença, la frase que hem reproduït al començament d'aquest article podria ser assumida en nom de les nacions sense estat d'Europa: si el vell estat nació “ha perdut la seva capacitat per a assegurar la pau i la prosperitat”, aleshores siguem coherents i construïm l'Europa dels pobles i de les persones, on els drets individuals i col·lectius prevalguin sobre els actuals artificis fron-

terers (basats, per norma general, en el resultat de guerres ja remotes). Òbviament, aquesta no és la intenció del PPE, sinó justament la contrària. Es tracta de reforçar l'estat nació convencional a còpia d'aplegar forces. El matís està en un adverbí col·locat estratègicament en l'inici de la frase: “els estats nació han perdut *individualment*” la seva potencialitat política, però això no significa que no puguin refer-la, o fins i tot augmentar-la, en un nou context de suport mutu. Aquest nou context no és altre

**“L'aposta
per la confusió
pot perllongar
la ficció
d'un projecte
contradictori,
però no construirà
una Europa
en què tots ens
identifiquem”**

que una Unió Europea feta en funció de la crisi de l'estat nació. Ja hem dit abans que la concreció jurídica d'aquest marc no serà fàcil, però el fet d'acordar vagament la necessitat de la seva construcció sí: el jacobinisme d'esquerres i el centralisme de dretes es mouen, si més no en aquest punt, en un espai obertament comú. Aznar i Zapatero, posem per cas, discrepen en moltes coses, però està clar que en aquest aspecte pensen i actuen com si fossin un sol home. El federalisme que proposa el document del PPE redactat per Martens pretén entronitzar aquesta complicitat. Les fronteres exte-

riors de la Unió seran discutibles i contingents; les interiors, en canvi, no: continuaran sent “sagrades”. El federalisme auspiciat pel PPE sembla el darrer i desesperat intent de salvar unitats político-administratives com Espanya o França. Naturalment, aquesta és una opció política tan respectable i legítima com una altra; no oblidem, però, que en aquest cas conduirà al despropòsit d'edificar un projecte col·lectiu de gran envergadura a partir d'una completa ficció. Tret d'algun vell i honest europeïsta, a qui ara mateix em sabria greu titllar d'ingenu, la resta de polítics implicats en la construcció de la Unió tenen com a únic propòsit defensar els interessos particulars dels seus respectius estats nació (i, facultativament, perjudicar tot el que puguin els països considerats competidors). Algú creu que és realment possible dur endavant un projecte que té com a rerefons una farsa d'aquestes característiques? No estic parlant de la viabilitat de l'actual Europa del nou marc alemany o euro, que de ben segur prosperarà, sinó de la construcció d'una Unió Europea real, no fictícia. El document del PPE vol neutralitzar aquest dubte amb l'hàbil recurs d'emascarar el veritable objectiu del projecte. Això no ha fet res més que començar, però. Ara mateix s'estan esgrimint certes qüestions (per exemple, si en una futura Constitució comuna hi hauria d'haver o no una al·lusió explícita al llegat cristià de la cultura europea) amb la intenció evident de bandejar-ne unes altres (per exemple, la creació d'un veritable exèrcit europeu que ajudés a superar la nostra relació feudal amb els Estats Units en matèria de defensa). Aquesta aposta per la confusió i l'ambigüitat pot servir, sens dubte, per a perllongar indefinidament la ficció d'un projecte contradictori, però no pas per a construir una Europa en què tots ens hi puguem sentit identificats.

*Director de l'Institut d'Estudis Polítics
Blanquerna (Universitat Ramon Llull)*